

**ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของ
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี**
**Participation Factors in Community Water Resource
Conservation of People in Thonburi Side, Bangkok**

จิตติวัฒน์ ตริวงศ์* และนิรัตน์ แยมโธษฐ์

Tiitiwat Triwong* and Nirat Yamoat

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

College of Industrial Technology, King Mongkut's University of
Technology North Bangkok

*E-mail: titiwat.t@cit.kmutnb.ac.th

Received: Jul 28, 2021

Revised: Apr 29, 2022

Accepted: May 11, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและลำดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมดังกล่าว โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี จาก 15 เขต เป็นจำนวนทั้งสิ้น 6,240 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของในระดับปานกลาง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้ ควรส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมดังกล่าว โดยเน้นให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำชุมชนเป็นลำดับแรก ร่วมกับส่งเสริมการฟื้นฟูและการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด ตามการให้ความสำคัญของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน กรุงเทพมหานคร ธนบุรี

Abstract

This study aimed to determine levels of participation factors in community water resource conservation and to suggest guidelines for promoting people's participation in community water resource conservation in Thonburi, Bangkok. The sample included 6,240 participants from 15 municipalities of Thonburi, Bangkok. The questionnaire was used to gather quantitative data. The data was then analyzed using mean, standard deviation, frequency, correlation coefficient, and confirmatory factor analysis. The findings showed that residents in Thonburi participated in community water resource conservation at a moderate level, and that involvement in community water resource conservation was given the highest importance in preservation. Furthermore, it was suggested that community water resource conservation, recovery, and development should be prioritized and promoted to gain the best results.

Keywords: Participation factors, Water resource conservation, Bangkok, Thonburi

1. บทนำ

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงและนครที่มีประชากรมากที่สุดของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร และความเจริญของประเทศ ตั้งอยู่บนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านและแบ่งเมืองออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานครมีพื้นที่ทั้งหมด 1,568.737 ตร.กม. มีประชากรตามทะเบียนราษฎรกว่า 6 ล้านคน ทำให้กรุงเทพมหานครจัดเป็นเอกนคร (Primate City) มีผู้กล่าวว่า กรุงเทพมหานครเป็น "เอกนครที่สุดในโลก" เพราะมีประชากรมากกว่านครที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ถึง 40 เท่า (Baker, 2009)

กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี เป็นพื้นที่เริ่มแรกของการตั้งบ้านสร้างมีชุมชนเก่าและมีคลองหลัก คลองข่อย และคลองขุดหลายสายเชื่อมต่อกับเรือสวนไร่นาต่อไปยังจังหวัดนนทบุรี นครปฐม ราชบุรี และสมุทรสาคร เป็นเส้นทางขนส่งสำคัญในช่วงที่น้ำตาลเป็นสินค้าส่งออกหลักและอ้อมมีพื้นที่เพาะปลูกแถบภาคตะวันตก ก่อนจะถึงยุคของการส่งออกข้าวตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 25 เป็นต้นมา ปัจจุบันนี้ ฝั่งธนบุรียังมีคลองอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นเส้นทางสัญจรและการประกอบอาชีพของผู้คนส่วนหนึ่ง ดังจะเห็นได้จากแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำและชุมชนดั้งเดิมริมคลอง อย่างไรก็ตามเนื่องจากคลองยังมีบทบาทหน้าที่ของการระบายน้ำ การบริหารจัดการ คูคลองส่วนใหญ่จึงอยู่ใต้ภารกิจสำคัญนี้ เพราะชุมชนเมืองต้องการการป้องกันเหตุอุทกภัยน้ำท่วม โครงสร้างทางวิศวกรรมต่าง ๆ เช่น คันกั้นน้ำ สถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ เป็นต้น ได้ติดตั้งแต่เดิมคูคลองต่าง ๆ ที่เป็นเสมือนท่อระบายน้ำขนาดใหญ่แบบเปิดให้กับเมือง (Charoenwong, 2021)

การจัดการน้ำเสียในกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีนั้น อาศัยโรงควบคุมคุณภาพน้ำหนองแขมและทุ่งครุ ซึ่งมีความสามารถในการบำบัด 157,000 และ 65,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ตามลำดับ (Cholsilapawit, 2014) ทั้งนี้ โกลิโน เทศวงษ์

ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสีย พบว่า ปัญหาในการจัดการน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานครมีหลายประการ รวมถึงการเจริญเติบโตขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็วและจิตสำนึกในการทิ้งน้ำเสียและขยะมูลฝอย (Tesawong, 2015) จึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการทิ้งน้ำเสียและขยะมูลฝอย ซึ่งจะช่วยให้ปริมาณน้ำเสียที่ต้องบำบัดลดลงอีกด้วย

องค์การอนามัยโลกได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ 1) สิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงของประชาชนที่จะมีส่วนร่วม คือ การมองเห็นว่าตนได้ประโยชน์ และการชักชวนจากเพื่อนที่มีส่วนร่วม 2) ช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มเข้าร่วมได้ มีกำหนดเวลาและลักษณะกิจกรรมที่ชัดเจน และ 3) อำนาจในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการกำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์ในการมีส่วนร่วม (Raphiphan, 2001)

นิรัตน์ แยมโອษฐ และอดิสรณ์ พงษ์สุวรรณ (Yamoat & Pongsuwan, 2020) ได้ศึกษาปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนครพนม ซึ่งเป็นปริมนทลและมีลักษณะชุมชนคล้ายคลึงกับกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน และลำดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนครพนม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประชาชนในเขตเทศบาลนครนครพนม เทศบาลบางศรีเมือง เทศบาลนครปากเกร็ด เทศบาลบางกรวย และเทศบาลบางบัวทอง จำนวน 3,120 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนครพนม

ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการรักษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฟื้นฟูและด้านการพัฒนา ตามลำดับ 2) ประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนด้านการฟื้นฟู แหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและด้านการรักษาแหล่งน้ำ ชุมชน ตามลำดับ และ 3) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเน้นให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชน เป็นลำดับแรก ร่วมกับส่งเสริมการพัฒนาและการรักษาแหล่งน้ำชุมชน เพื่อให้เกิด ผลลัพธ์สูงสุดตามการให้ความสำคัญของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี

ปัญหาน้ำเสียของกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีนั้น เป็นปัญหาที่สะสมมานาน การแก้ไขปัญหาจะอาศัยภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ จากภาคประชาชนจึงจะถูกขับเคลื่อนให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องกัน ควรสร้างความตระหนักรู้ถึงปัญหา และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน (Tesawong, 2015) ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการศึกษาปัจจัยด้านการมี ส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี ถึงสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ชุมชน และเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งน้ำต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและลำดับความสำคัญของ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมี ส่วนร่วมดังกล่าว

3. วิธีการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือวิจัย

งานวิจัยนี้มีประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร
ฝั่งธนบุรี จำนวน 624 ชุมชน จาก 15 เขต ดังนี้ เขตบางบอน เขตบางแค เขตหนองแขม
เขตทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน เขตบางพลัด เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่
เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตบางขุนเทียน เขตภาษีเจริญ เขตจอมทอง เขตทุ่งครุ
และเขตราชพฤกษ์บุรีณะ

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling)
โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างชุมชนละ 10 ครอบครัว ละ 1 คน โดยเลือก
แบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 6,240 คน

3) เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลการมี
ส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี
โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่
เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ครอบครัว ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ ช่องทาง
การรับรู้ข่าวสาร และกิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนที่เข้าร่วม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบ่งปัจจัยดังนี้

ด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชน (PRE)

- การปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
แหล่งน้ำ (PRE1)

- การเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติของ
การอนุรักษ์แหล่งน้ำในชุมชน (PRE2)

- การมีส่วนร่วมในการจัดสรรน้ำเพื่อใช้ในชุมชนและใช้น้ำให้มี
ประโยชน์สูงสุด (PRE3)

- การมีส่วนร่วมในการดูแล ฝักระวังและรักษาแหล่งน้ำชุมชน (PRE4)

- การศึกษาหาความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งน้ำ (PRE5)

- การแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ (PRE6)

- การแนะนำ/ตักเตือน/ห้ามปราม สมาชิกในชุมชนให้ปฏิบัติตามข้อควรปฏิบัติในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ (PRE7)

ด้านการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชน (REC)

- การบำบัดน้ำเสียขั้นต้นก่อนที่จะระบายลงสู่แหล่งรับน้ำทิ้ง (REC1)
- การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำ เช่น การขุดลอกคูคลอง และการกำจัดวัชพืช (REC2)

- การเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูแหล่งน้ำร่วมกับสมาชิกในชุมชน (REC3)
- การร่วมกันหาแนวทาง ฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชน (REC4)

ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน (DEV)

- การร่วมกันพัฒนาแหล่งน้ำและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง (DEV1)
- การมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน (DEV2)

- การร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน (DEV3)
- การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาแหล่งน้ำ (DEV4)
- การร่วมกันสำรวจแหล่งน้ำชุมชนแหล่งใหม่ (DEV5)

ขั้นตอนการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ (Department of Environmental Quality Promotion, 2021; Provincial Waterworks Authority, 2021) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Phumwongphithak, 1997; Kokpol, 2009) และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม (Chedsadawarangkul, 2007; Wareechol, 2008) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน (Triratana, 2008; Surinta, 2010; Charoenlap, et al., 2011; Jit-arun, 2013)

2) พัฒนาตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ คือ ด้านการรักษา จำนวน 7 ตัว ด้านการฟื้นฟู จำนวน 4 ตัว และด้านการพัฒนา จำนวน 5 ตัว

3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ซึ่งเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด) จากนั้นทดสอบความเที่ยงตรง (Index of Consistency = 0.8-1.0) และความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha Coefficient= 0.85-0.94) ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

4) เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในกรุงเทพมหานคร ผังธนบุรี จำนวน 6,240 คน ระหว่างวันที่ 1 ม.ค. – 31 มี.ค. 2564

5) วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแจกแจงความถี่ ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

6) สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับความสอดคล้องของผลวิจัยกับสภาพจริงในพื้นที่ จากผู้นำชุมชน 15 เขต ๆ ละ 1 คน

4. ผลวิจัย

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 54.92) และที่เหลือเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 45.08) โดยมีอายุเฉลี่ย 39.72 ปี อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยเฉลี่ย 21.72 ปี และมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยเดือนละ 30,672.85 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 35.90) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย/ปวช. ระดับอนุปริญญา/ปวส. ระดับปริญญาโท ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษา ไม่ได้จบการศึกษา และระดับปริญญาเอก ตามลำดับ (ร้อยละ 21.55, 16.68, 11.44, 7.20, 4.62, 2.34 และ 0.27 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำจากผู้นำชุมชนมากที่สุด (ร้อยละ 45.14) รองลงมาคือ จากอินเทอร์เน็ต หอกระจายข่าว/วิทยุชุมชน สื่อสิ่งพิมพ์/บทความวิชาการ/หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เพื่อน/ญาติ เจ้าหน้าที่รัฐ บอร์ดประกาศชุมชน และแผ่นพับ/คู่มือเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งน้ำ (ร้อยละ 40.68, 36.15, 33.82, 33.69, 33.62, 32.02, 22.10 และ 20.37 ตามลำดับ) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเคยเข้าร่วมกิจกรรมรักษาแหล่งน้ำมากที่สุด (ร้อยละ 46.46) รองลงมาคือ กิจกรรมฟื้นฟูแหล่งน้ำ กิจกรรมพัฒนา แหล่งน้ำ และกิจกรรมอื่น ๆ ตามลำดับ (ร้อยละ 41.53 34.94 และ 19.94 ตามลำดับ)

ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\text{Mean} = 2.79$, $\text{SD} = 0.786$) โดยด้านการรักษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\text{Mean} = 3.15$, $\text{SD} = 0.789$) รองลงมาคือด้านการฟื้นฟู ($\text{Mean} = 2.68$, $\text{SD} = 0.963$) และด้านการพัฒนา ($\text{Mean} = 2.37$, $\text{SD} = 1.146$) ตามลำดับ ดังตาราง

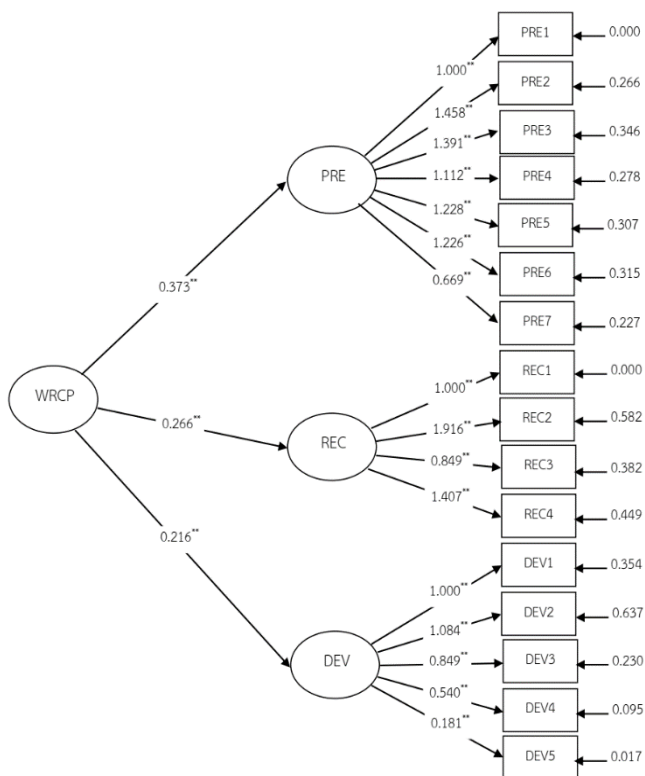
Table 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ	ลำดับ
1) การรักษา (PRE)	3.15	0.789	ปานกลาง	1
PRE1	2.87	1.214	ปานกลาง	7
PRE2	3.19	1.125	ปานกลาง	3
PRE3	3.15	1.086	ปานกลาง	4
PRE4	3.14	0.997	ปานกลาง	5

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ	ลำดับ
PRE5	3.23	1.013	ปานกลาง	2
PRE6	3.34	1.019	ปานกลาง	1
PRE7	3.14	1.141	ปานกลาง	6
2) การฟื้นฟู (REC)	2.68	0.963	ปานกลาง	2
REC1	2.51	1.129	ปานกลาง	4
REC2	2.82	1.075	ปานกลาง	1
REC3	2.74	1.137	ปานกลาง	2
REC4	2.63	1.174	ปานกลาง	3
3) การพัฒนา (DEV)	2.37	1.146	น้อย	3
DEV1	2.40	1.146	น้อย	4
DEV2	2.43	1.169	น้อย	3
DEV3	2.46	1.170	น้อย	1
DEV4	2.44	1.120	น้อย	2
DEV5	2.14	1.169	น้อย	5
ภาพรวม	2.79	0.786	ปานกลาง	

ลำดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ตัวบ่งชี้ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) เท่ากับ .928 และค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 27,527.559 ซึ่งสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ดังภาพที่ 1 และตารางที่ 2

หมายเหตุ

$\chi^2 = 112.56$ (df = 96, p = .119), GFI = .987,

AGFI = .985, CFI = .969, SRMR = .071, RMSEA = .042

Figure 1 โมเดลการวัดการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน (WRCP) ในกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี

Table 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน

ปัจจัย	ลำดับ				
	b	SE	t	R ²	
1) การรักษา (PRE)	0.373	0.108	3.457**	0.507	1
PRE1	1.000	-	-	0.235	6
PRE2	1.458	0.266	5.490**	0.514	1
PRE3	1.391	0.346	4.027**	0.441	2
PRE4	1.112	0.278	4.007**	0.431	5
PRE5	1.228	0.307	4.003**	0.438	3
PRE6	1.226	0.315	3.887**	0.388	4
PRE7	0.699	0.227	3.953**	0.145	7
2) การฟื้นฟู (REC)	0.266	0.089	3.997**	0.644	2
REC1	1.000	-	-	0.169	3
REC2	1.916	0.582	3.289**	0.590	1
REC3	0.849	0.382	3.584**	0.278	4
REC4	1.407	0.442	3.188**	0.500	2
3) การพัฒนา (DEV)	0.216	0.068	3.177**	0.280	3
DEV1	1.000	-	-	0.354	2
DEV2	1.084	0.262	4.142**	0.637	1
DEV3	0.849	0.234	3.626**	0.230	3
DEV4	0.540	0.215	3.518**	0.095	4
DEV5	0.181	0.162	3.115**	0.017	5

หมายเหตุ : * $p < .05$, ** $p < .01$

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชน มีค่าน้ำหนักปัจจัยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการฟื้นฟู และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชนนั้น ตัวบ่งชี้การแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ มีค่าน้ำหนักปัจจัยสูงสุด ส่วนในด้านการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนนั้น ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำ มีค่าน้ำหนักปัจจัยสูงสุด และในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนนั้น ตัวบ่งชี้การร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน มีค่าน้ำหนักปัจจัยสูงสุด

จากลำดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนนั้น ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำชุมชน ในช่องทางการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ การฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแหล่งน้ำ และการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ตามลำดับ

ผลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้น มีข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมมีส่วนร่วมในการรักษาแหล่งน้ำชุมชนว่า หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกันปลูกฝังการมีส่วนร่วมให้แก่สมาชิกในครอบครัวและเป็นตัวอย่างที่ดี โดยการประชาสัมพันธ์ร่วมกับการจัดกิจกรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลและรักษาแหล่งน้ำชุมชน เช่น การให้ความรู้ในบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือน เป็นต้น รวมถึงสร้างช่องทางในการร่วมกันเฝ้าระวังและแจ้งเจ้าหน้าที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ส่วนแนวทางส่งเสริมมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนนั้น มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐควรจัดและประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปรับปรุงและฟื้นฟูสภาพแหล่งน้ำ เช่น กิจกรรม

กำจัดขยะมูลฝอยในแหล่งน้ำ เป็นต้น ร่วมกับการเปิดช่องทางในการร่วมกันหาหรือ
แนวทางฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนในหลากหลายช่องทาง ซึ่งอาจเป็นการจัดประชุม หรือ
การสำรวจความคิดเห็น หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็ได้

5. อภิปรายผลวิจัย

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี ตลอดจน
เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า
ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน
อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการรักษาและการฟื้นฟู ส่วนด้านการพัฒนาอยู่ใน
ระดับน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรัตน์ แยมโฆษฐ์ และอดิสรณ์ พงษ์สุวรรณ
(Yamoat & Pongsuwan, 2020) ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำ
ชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้
สาเหตุที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่ง
น้ำชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาดการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีเท่าที่ควร

ผลจากการศึกษาลำดับความสำคัญของปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนนั้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
ฝั่งธนบุรีให้ความสำคัญด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด และให้ความสำคัญ
ด้านการฟื้นฟูและการพัฒนา เป็นอันดับรองลงมา ตามลำดับ ดังนั้น
หากต้องการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี
ก็ควรเน้นให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำชุมชนเป็นลำดับแรก ร่วมกับส่งเสริม
การฟื้นฟูและการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดตามการให้
ความสำคัญของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี

ทั้งนี้ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีได้เสนอแนะแนวทาง
ส่งเสริมมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนว่า หน่วยงานภาครัฐควร

ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ และเพิ่มบทบาทให้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและวางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ตลอดจนร่วมกันวางแผนแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน แม้กระทั่งเปิดโอกาสให้ร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำชุมชนได้ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจ สร้างช่องทางการมีส่วนร่วม และสร้างอำนาจในการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนตามหลักการระดมการมีส่วนร่วมขององค์การอนามัยโลก (Raphiphan, 2001)

6. ผลการศึกษา

ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของตนเอง ในระดับปานกลาง โดยด้านการรักษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการฟื้นฟู และด้านการพัฒนา ตามลำดับ ทั้งนี้ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการฟื้นฟู และด้านการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ตามลำดับ ดังนั้น แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี จึงควรให้ความสำคัญกับการรักษาแหล่งน้ำชุมชน โดยเน้นช่องทางการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งน้ำ เป็นลำดับแรก พร้อมกับส่งเสริมการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน อีกทั้งยังควรส่งเสริมการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน ในการมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี เช่น สำนักพัฒนาชุมชน และสำนักสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ควรร่วมกันส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรีให้มากขึ้น โดยประชาสัมพันธ์สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนว่าอยู่ในระดับปานกลาง และควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและวางแผนการพัฒนาแหล่งน้ำชุมชน โดยเน้นให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชนเป็นอันดับแรก ๆ ร่วมกับปัจจัยด้านการฟื้นฟูและด้านการพัฒนา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป อาจนำแนวทางการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ โดยอาจวิเคราะห์องค์ประกอบแบบพหุกลุ่ม

8. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สัญญาเลขที่ Res-CIT0605/2021)

References

- Baker, C. (2009). **A history of Thailand** (2nd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Charoenlap, K. et al. (2011). **Participation between community and school to conversation of water resource**. Bangkok: Rajamangala University of Technology Krungthep. (in Thai)

- Charoenwong, R. (2021) **Urban and flood: water resource management in Thonburi side, Bangkok**. Retrieved March 29, 2021, from <https://socanth.tu.ac.th/ccscs/research/city-and-flood-watermanagement-in-thonburi/> (in Thai)
- Chedsadawarangkul, P. (2007). **The community committee's participation in the community development of Khukhod subdistrict, Lamlooka district, Pathumthani**. MA Thesis (Public administration), Khonkaen University. (in Thai)
- Cholsilapawit, J. (2014). **Evaluation of wastewater treatment system management of Bangkok**. MA Thesis (Environmental Engineering), King Mongkut's University of Technology Thonburi. (in Thai)
- Department of Environmental Quality Promotion, (2021). **Water resource**. Retrieved March 20, 2021, from <https://web.ku.ac.th/schoolnet/snet6/envi2/subwater.htm> (in Thai)
- Jit-arun, N. (2013). **Factors related to people participation in water resource conservation in Wat Kanlaya, Thonburi subdistrict, Bangkok**. MA IS (Public administration), Siam University. (in Thai)
- Kokpol, O. (2009). **People participation partner manual for local administrators**. Bangkok: Charansanitwong printing. (in Thai)
- Phumwongphithak, W. (1997). **Problem and obstacle of people participation in family and community development project: a case study in Pathumwan district**. MA Thesis (Social work), Thammasat University. (in Thai)
- Provincial Waterworks Authority, (2021). **Water reservation**. Retrieved March 29, 2021, from <http://www.landfor tomorrow.org> (in Thai)

- Raphiphan, Y. (2001). Knowledge, attitude, and management that effect the community committee's participation in classification of garbage used daily before throwing in Panusnikom Municipality, Panusnikom District, Cholburi Province. MS Thesis (Community development), Thammasart University. (in Thai)
- Surinta, S. (2010). **People participation in water resource management a case study of Huay Sai royal development study center.** MA Thesis (Public and private management), Silpakorn University. (in Thai)
- Tesawong, K. (2015). **Factors affecting the effectiveness of waste management in Bangkok Metropolitan area.** Ph.D. Thesis (Public administration), Ramkhamhaeng University. (in Thai)
- Triratana, P. (2008). **People participation in water resource conservation: a case study in Ban Tom subdistrict, Mueang district, Phayao province.** MA Thesis (Human and environment), Chaingmai University. (in Thai)
- Wareechol, N. (2008). **Participation of community committees in development of municipalities to livable cities: a case study in Bang Phra subdistrict municipality.** Special Study (Public administration), Burapha University. (in Thai)
- Yamoat, N. & Pongsuwan, A. (2020). Participation Factors in Community Water Resource Conservation of People in Nonthaburi Province. **Electronic journal of open and distance innovative learning, 10(1): 153-164.** (in Thai)